

До

Членовете на Научното жури, сформирани със Заповед № РЗЗ-903 от 11.03.2021 г. на Ректора на Пловдивския университет "Паисий Хилендарски" (ПУ) за защита на дисертационния труд на Емилия Йорданова Ангелова-Ховагимян – задочен докторант към катедра „Публичноправни науки“ на Юридическия факултет (ЮФ) на ПУ

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Надежда Христова Христова,

Юридически факултет на Университета за национално и световно стопанство

Относно: представения за защита дисертационен труд на задочен докторант Емилия Йорданова Ангелова-Ховагимян за получаване на образователната и научна степен "доктор" по област на висше образование 3. "Социални, стопански и правни науки", професионално направление 3.6. "Право", научна специалност "Административно право и административен процес" на тема "Публичноправни аспекти на пациентската безопасност" с научен ръководител доц. д-р Константин Василев Пехливанов от Юридически факултет на ПУ "Паисий Хилендарски".

Уважаеми членове на Научното жури,

Като член на Научното жури, сформирани със Заповед № РЗЗ-903 от 11.03.2021 г. на Ректора на Пловдивския университет "Паисий Хилендарски" за оценяване на дисертационния труд с наименование "Публичноправни аспекти на пациентската безопасност" на Емилия Йорданова Ангелова-Ховагимян – задочен докторант към катедра „Публичноправни науки“ на Юридическия факултет (ЮФ) на ПУ, Ви представям рецензията си, изготвена на основание чл. 10, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ) (ДВ, бр. 38 от 2010 г., изм. и доп.), чл. 32, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав на Република България, приет с ПМС № 202 от 10.09.2010 г. (ППЗРАСРБ) (ДВ, бр. 75 от 2010 г., изм. и доп.) и чл. 38, ал. 1 от Правилника за развитието на академичния състав на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПРАСПУ от 2011 г., изм. и доп. – В: Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ [онлайн]. [прегледан 05.04.2021]. Достъпно от: <http://procedures.uni-plovdiv.bg/docs/praspu2018.pdf>).

1. Кратки биографични данни за докторанта

Емилия Йорданова Ангелова-Ховагимян завършва висшето си юридическо образование в ЮФ на ПУ в 2018 г. В същата година завършва магистратура „Здравен мениджмънт“ във Висшето училище по агробизнес и развитие на регионите. За периода м. септември 2007 г. – м. декември 2010 г. е помощник управител в „Харигруп“ ЕООД, гр. Пловдив, от м. януари 2010 г. - м. април 2019 г. е управител в „Емили 1881“ ООД, гр. Пловдив, а от м. януари 2019 г. и понастоящем е юрисконсулт в „АИПДП – ВИТАДЕНТ“, гр. Пловдив.

2. Общо описание на представените материали

Представеният от Емилия Йорданова Ангелова-Ховагимян комплект материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с чл. 36 от ПРАСПУ. Тя е представила три публикувани научни доклада по темата на дисертационния си труд. Във връзка с удовлетворяването на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ и чл. 1а, ал. 1 от ППЗРАСРБ, оценката ми за постигнатия от дисертанта брой точки по показателите, определени в приложението към чл. 1а, ал. 1 от ППЗРАСРБ за област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6. „Право“, е както следва: по група показатели А - при минимум 50, изпълнение 50; по група показатели Б и В - няма задължителни минимални изисквания; по група показатели Г – при минимум 30, изпълнение 30; по група показатели Д и Е – няма задължителни минимални изисквания. От представените материали и горепосочената ми оценка за удовлетворяване на минималните национални изисквания по ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ може да се направи констатацията, че Емилия Йорданова Ангелова-Ховагимян отговаря на изискванията на чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ, чл. 1а, ал. 1 от ППЗРАСРБ и чл. 30, чл. 31, чл. 32, ал. 2 и чл. 33, ал. 1 от ПРАСПУ, за допускане до защита на дисертационния си труд.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Представеният от Емилия Йорданова Ангелова-Ховагимян дисертационен труд е посветен на значима, както за теорията, така и за практиката, проблематика – публичноправните аспекти на пациентската безопасност. Актуалността на тематиката се обуславя от неизбежността всяко едно физическо лице да се прояви в социално – правното качество „пациент“, поради което следва да бъдат уредени на институционално ниво адекватни и ефективни механизми за осигуряването на пациентската безопасност. Пациентската безопасност е в иманентна връзка с правното понятие „пациент“, което е уредено в чл. 84, ал. 1 от Закона за здравето/ Обн., ДВ, [бр. 70](#) от 10.08.2004 г./, съгласно

който „пациент е всяко лице, което е потърсило или на което се оказва медицинска помощ“, тъй като помощта гарантира безопасността, което подчертава актуалността на тематиката. В тази връзка, целите и задачите са целесъобразно и сполучливо формулирани в дисертационния труд.

4. Познаване на проблематиката на дисертационния труд

От съдържанието на дисертационния труд може да се направи категоричен извод, че Емилия Йорданова Ангелова-Ховагимян много добре познава състоянието на разглежданата от нея проблематика. Тя е използвала голям брой доктринални и нормативни източници, а това е показател както за много добра литературна осведоменост, така и за широка обща култура.

5. Методика на изследването в дисертационния труд

В представения за рецензиране дисертационен труд “Административно-правен режим относно хората с увреждания в българското законодателство” са използвани преди всичко общонаучните методи на познание - историкоправният метод, сравнителноправният метод, индуктивният и дедуктивният метод, което позволява постигането на поставените цели и задачи на дисертационния труд.

6. Обща характеристика и оценка на дисертационния труд

В структурно отношение дисертационният труд се състои от : въведение (с. 5- 8); три глави, посветени съответно на: пациентска безопасност в света - определения и исторически преглед (Глава първа, с. 8-101), анализа на здравната система и пациентска безопасност в България (Глава втора, с. 102-201) и качеството и културата като фактор за пациентската безопасност - отговорността на лекаря според българското право (Глава трета, с. 202- 300); заключение(с. 300- 304); списък на използваната литература (с. 303-305), съдържащ 43 заглавия на кирилица и 17 заглавия на латиница; списък с електронни източници (с. 305-309), съдържащ общо 208 електронни страници и линкове.

Представеното изследване има значението и необходимите качества на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор”. В структурно и съдържателно отношение, представеният дисертационен труд е много добър показател за творческа активност и за целенасочени изследователски способности на докторанта. Това е задълбочен, и аналитичен труд. По мое мнение, този труд се отличава с научна новост, актуалност, а така също и с практическа насоченост. Изложението в дисертационния труд оценявам като целенасочено, съдържателно и полезно за правната доктрина и практика на съответните съдебни и административни органи. То се съпровожда с отделни сравнения и разграничения, обосноваване на изводи и предложения *de lege ferenda*.

7. Приноси и значимост на дисертационния труд за науката и практиката

Научните и научно-приложните приноси на дисертационния труд оценявам като съществени и полезни за правната доктрина и практика на съответните държавни органи.

Могат да бъдат изтъкнати следните конкретни научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд:

1) много добър историко - правен анализ на пациентската безопасност(с. 8 - 14);

2) полезна и аргументирана авторска дефиниция на понятието „пациентска безопасност” (с. 19);

3) полезен авторски анализ на понятията „пациент“ и „пациентска безопасност“ с (с. 20);

4) с приносно значение е анализът на статута на Световната здравна организация и на Световния алианс за безопасност на пациентите във връзка с пациентската безопасност (с. 74 - 87);

5) полезен авторски анализ на международните и европейски нормативни източници в областта на пациентската безопасност(с. 95 - 102);

6) добър авторски анализ на националните програми, стратегии и планове за опазване на здравето на нацията, включая и Национален план за ваксиниране срещу COVID-19 в Република България - документът е приет с Решение № 896 на Министерския съвет от 07.12.2020 г. (с. 105 - 117);

7) оригинално авторско предложение на мерки за подобряване на здравната политика, която да гарантира едновременно на всички граждани/пациенти качествено и безопасно лечение (с. 117);

8) полезни авторски изводи след анализ на действащото законодателство, последвано от изключително полезното авторско предложение *de lege ferenda* за приемането на нов закон „Закон по пациентска безопасност“(с. 136);

7) оригинално авторско предложение за вземането на мерки за подобряване на здравната политика, която да гарантира едновременно на всички граждани/пациенти качествено и безопасно лечение (с. 117);

8) оригинални авторски предложения за подобряване на работата на ИА „Медицински надзор“/ИАМН/, последвано от конкретни предложения *de lege ferenda* за: промяна на законовия статут на изпълнителния директор на ИАМН; създаване на нова дирекция в рамките на ИАМН – „Вътрешен контрол“ с функции по оценка на риска, при извършване на контролните функции от инспекторите, анализ на постигнатите индивидуални резултати и бонификация

за служителите, които стриктно и качествено извършват възложените им задачи; създаване на териториални поделения на ИАМН (с. 163)

9) полезен анализ на правния статут на здравния омбудсман (с. 42);

10) изключително полезно авторско предложение *de lege ferenda* за въвеждане на задължително продължаващо обучението на ИМП/изпълнителите на медицинска помощ/ и ИДП/изпълнителите на дентална помощ/, и на задължителна атестация на всички лекари на всеки три години. (с. 297);

4) В заключението се съдържат ценни за юридическата теория и практика по – общи изводи, както и предложения за усъвършенстването на правната уредба(с. 238 – 241).

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Емилия Йорданова Ангелова-Ховагимян е приложила следните 3 публикации по тематиката на дисертационния си труд, както следва: „Новости в административно-финансовите изисквания при електронните отчети и фактури между лечебните заведения и НЗОК“. В: сборник „Научни четения“ посветени на 140-годишнината от приемането на Търновската Конституция, изд. Сиела Норма АД, 2019 г., ISBN 978-954-28-3043-6; „Административни нарушения и видове административни наказания налагани на изпълнителите на медицинска и дентална помощ – договорни партньори на НЗОК“. В: Сборник доклади от научна конференция, посветена на 50-тата годишнина от влизането в сила на Закона за административните нарушения и наказания, проведена на 16.12.2019 г., Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София 2020,, , ISBN 978-954-07-4975-4; „Пациентска безопасност в условията на извънредно положение в България“. В: Сборник с доклади от годишна университетска научна конференция 28-29 май 2020 г., том 8, научно направление „Социални, стопански и правни науки“, Велико Търново, издателски комплекс на НБУ „Васил Левски“ 2020 г., ISSN 1314-1937

В представените научни доклади е изследвана актуална проблематика, относима към темата на дисертационния труд. Тези публикации сполучливо отразяват анализите и становищата на автора, залегнали в определени части от дисертационния труд.

9. Лично участие на докторантката

Лична заслуга на Цветанка Хугасян са научните и научно-приложните приноси на дисертацията и на представените научни доклади. Докторантът коректно се е позовавал на доктриналните източници.

10. Мнение за автореферата

Авторефератът на дисертационния труд е представен на български и на английски език. Той е разработен на добро ниво като цялостно отразява съдържанието на дисертационния труд и постигнатите резултати.

11. Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да бъдат отправени някои бележки и препоръки, главно от редакционно естество.

11.1. Когато докторантът се позовава на практиката на ВАС, е желателно да се посочи съответния съдебен акт/например на стр. 137/.

11.2. Препоръчвам посочването на пълното съдържание на съдебните актове, които докторантът смята за важни във връзка с разглежданата проблематика, да бъде в отделно приложение към дисертационния труд, а не в основния текст/например на стр. 183 - 184/.

11.3 Уместно би било в съдържанието на дисертационния труд да се впише и библиографията с посочване на началната страница.

Посочените слабости обаче, съвсем не омаловажават значимостта на представения за рецензиране дисертационен труд. Те целят единствено да помогнат на автора, в случай, че той реши да продължи творческите си усилия по тази тематика.

12. Лични впечатления от докторантката

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Поради актуалността на изследваната проблематика, препоръчвам на Емилия Йорданова Ангелова-Ховагимян да публикува дисертационния труд като книга. Смятам, че тази книга ще представлява интерес за учени, за практикуващи специалисти и студенти.

14. Заключение

Накрая, въз основа на изложеното по-горе:

1. Заявявам, че дисертационният труд “Публичноправни аспекти на пациентската безопасност” съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от ЗРАСРБ, чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ и чл. 32, ал. 1 и 2 от ПРАСПУ.

Същевременно този дисертационен труд показва, че Емилия Йорданова Ангелова-Ховагимян притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Административно право и административен процес“ като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Поради това докторантът отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 1 от ЗРАСРБ, чл. 24-26 от ППЗРАСРБ и чл. 29, 30, 31 и 32, ал. 1 и 2 от ПРАСПУ.

2. Във връзка с гореизложеното, на основание чл. 10, ал. 1 от ЗРАСРБ, чл. 32, ал. 1 от ППЗРАСРБ и чл. 38, ал. 1 от ПРАСПУ, давам своята положителна оценка на проведеното научно изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси.

3. Предлагам на почитаемото научно жури, сформирано със Заповед № Р33-903 от 11.03.2021 г. на Ректора на Пловдивския университет “Паисий Хилендарски”, на основание чл. 11, ал. 4 от ЗРАСРБ, чл. 34, ал. 1 от ППЗРАСРБ и чл. 29 от ПРАСПУ, да присъди образователната и научна степен „доктор” на Емилия Йорданова Ангелова-Ховагимян в област на висше образование 3. “Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.6. “Право”, научна специалност “Административно право и административен процес”.

София, 7.04.2021 г.

Рецензент:

(доц. д-р Надежда Христова)